

ДРАГУТИН ВУКОТИЋ, ТИТОГРАД

СНАЖАН ДУХ У КРХКОМ ТИЈЕЛУ

Професионалне услуге, које сам као љекар својевремено имао част да пружам Радовану Зоговићу, омогућиле су ми да га ближе упознам у оним животним приликама и искушењима у којима најрељефније долазе до изражаја интелектуалне и карактерне особине једне личности.

Нема такве религије или идеологије која пружа довољно духовне снаге да се човјек може потпуно уздигнути изнад сурове стварности коју собом доноси тешко обољење, праћено жестокиим патњама и крајње неизвјесним исходом.

Узлетјети изнад обољелог организма и гледати на крхко тијело из птичје перспективе, као да се ради о умирању друге а не сопствене личности, могу само изузетно чврсти, самосвјесни и мудри људи, какав је био Радован Зоговић.

Мало је људи који могу да се тако достојанствено хрвају са тешком болешћу и да тако стојички, без гримасе на лицу, подносе јаке физичке болове, како је то он био у стању да издржава. Његове унутрашње снаге су далеко превазилазиле његову физичку кондицију.

Само надпросјечно умни, природно обдарени и духовно богати људи, свјесни своје биолошке, а самим тим и сваке друге коначности, могу мирно, без драматизовања и без резигнације, да своју болест примају као природну појаву и саставни дио живота.

Само људи који имају церебралну конституцију сличну Радовановој, могу бити без паничног страха од смрти, увијек спремни на пут без повратка.

Оваква његова супериорност психичког над физичким није била посљедица негативизма или равнодушности према живљењу, које му није било особито лагодно, јер је, још од дјетињства све до одмакле старости врло тешко успијевао да одржава своју биолошку а дјелимично и друштвену равнотежу.

Своју вансеријску интелектуалну енергију стално је повећавао и оплемењивао непрекидним друговањем с одабраним књигама и стваралачким плимама, које су му омогућиле да постане мисаони див који је увијек био у стању да направи пристојно растојање од здравствене угрожености или профане свакодневице.

Инпресионирано је, изазивајући истовремена осјећања поштовања и дивљења према његовој личности, упорно читање, често пута, примајући у једној руци инфузије а у другој држећи књигу, у релативно кратком раздобљу након оперативног захвата. То су стања у којима личност може бити опхрвана сумњама у даље могућности биолошког егзистирања или притиснута ишчекивањем скорог животног краја.

И у таквим реалистичким епизодама свога живота, Радован Зоговић је посједовао довољно духовне снаге да се својом поезијом вине изнад окрутних ужаса које провоцирају болови или студених стрепњи и сумња у даљи опстанак.

Он није желио да прима средства за ублажавање болова која изазивају поспаност или сужавање свијести, да би се, уз пуну концентрацију, могао посветити свом интелектуалном раду.

Захваљујући таквој самодисциплини, радним навикама, интелектуалном набоју и креативним нагонима, Радован је, и поред честе психо-соматске исцрпљености болешћу, ратним напорима и, другим животним недаћама, успио да за собом остави изванредно значајан допринос црногорској, југословенској и свјетској књижевној ризници.

Присјећања о доминацији разумског и емотивног над тјелесним и органским у личности Радована Зоговића, нијесу саопштена у циљу уобичајене глорификације преминулог човјека. Конвенционални некролози и оде њему нијесу потребни, јер његово књижевно дјело снажним крилима прелетјело је преко сивила пролазности и настанило се у духовним просторствима незаборава и универзалности.

Неприкосновено величанство природе, које се у свакодневном жаргону смрћу назива, није успјело да изненади или уплаши Радована Зоговића. Дочекао ју је наредно, примјерно за углед. И на томе му се дугује захвалност.

Dragutin VUKOTIĆ

A POWERFUL MIND IN A FRAGILE BODY

Being a physician, I was called upon to give medical care to Radovan Zogović. This brought me into closer contact with him during a hard period of his life which best reveals the intellect and the character of a person.

To raise above one's own sickness and look upon one's own body from bird's eye view, as if it is someone else dying, this can only be achieved by the exceptionally strong, self-conscious and wise men, like Radovan Zogović.

Only men of superior intellectual power, who are naturally gifted and spiritually rich, aware of their biological limitations are capable of accepting their illness calmly and without panic, as an integral part of life.

Even when afflicted by the worst pains, he refused to take the drugs which relieve pain but induce sleepiness and reduce consciousness. All this in order to be able to carry on his intellectual pursuits with complete concentration.

It was owing to such self-discipline, hard work, intellectual force and creative impulse that Radovan — though physically and mentally exhausted by hardships, illness, by what he had to endure during the war and by other misfortunes — it was owing to all this that he succeeded in bequeathing a remarkable literary opus to Montenegrin, Yugoslav and world literatures.

These reminiscences of the reasonable and emotional predominating over the bodily are not offered as a stereotyped glorification of a dead man, but rather in order to show how Radovan Žogović awaited the inevitable death with peace and dignity, setting a praiseworthy example of conduct.

